

Republika e Kosovës

Republika Kosova/Republic of Kosovo

Qeveria /Vlada/Government

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë

Ministarstvo Trgovine i Industrije/Ministry of Trade and Industry

Departamenti i Industrisë

Department Industrije/Department of Industry

IZVEŠTAJ O RAZVOJIMA U KOSOVSKOJ INDUSTRIJI ZA 2016, GODINU

V. izdanje

Oktobar, 2017.

Sadržaj

Spisak skraćenica.....	3
Uvod	4
Metodologija	5
Sektorska analiza	6
Broj zaposlenih prema sektorima industrijske proizvodnje na nivou Kosova, 2012 - 2016.....	8
Broj preduzeća prema industrijskim sektorima na Kosovu, 2012-2016.....	9
Makroekonomska analiza.....	10
Opšta struktura prihoda Vlade, 2015-2016.....	12
Strane direktne investicije prema ekonomskoj aktivnosti	123
Strane direktne investicije prema državama	14
Finansijsko tržište.....	166
Spoljna trgovina	168
Radna snaga	23
Zaključci	24

Spisak skraćenica

ASK – Agencija za statistiku Kosova

PAK – Poreska administracija Kosova

EU – Evropska Unija

KBK - Konsolidovani budžet Kosova

BDP - Bruto domaći proizvod

CBK – Centralna banka Kosova

OI – Odeljenje industrije

CK – Carina Kosova

DIP – Divizija za razvoj industrijskih politika

SDI – Strane direktne investicije

IPoC – Indeks potrošačkih cena

IPC – Indeks proizvodnih cena

MTI – Ministarstvo trgovine i industrije

SSTCE – Sporazum o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi

PGKSD – Prosečna godišnja kamatna stopa u depozitima

PGKSK – Prosečna godišnja kamatna stopa u kreditima

Uvod

Divizija za industrijske politike (DIP), u okviru Ministarstva Trgovine i Industrije (MTI), ima mandat i ulogu praćenja i analiziranja trendova razvoja industrije na Kosovu. U tom pogledu, uspostavljena je tradicija u pripremanju godišnjih statističkih i analitičkih izveštaja o razvoju industrijskih aktivnosti, i ovo je peti izveštaj po redu.

Cilj izrade Godišnjeg izveštaja je predstavljanje glavnih trendova ekonomskog razvoja Kosova, sa posebnim naglaskom na glavne industrijske grane tokom 2016. godine, ali i jedna komparativna analiza za poslednje dve godine, kao i trend razvoja u sektoru industrije za vremenski period 2012 – 2016.

Predstavljanje podataka u ovom izveštaju je osmišljeno da posluži kreatorima politika u procesu ekonomskog razvoja na Kosovu, kao i drugim akterima kao što su: operativna poslovanja (sadašnja i potencijalna iz privatnog sektora), strani investitori, donatori, akademski istraživači itd. Konkretnije, kroz ovaj izveštaj, koji pruža jasniju sliku o glavnim trendovima sa uticajem u domaćoj industriji, biće olakšan rad relevantnih aktera u izradi efikasnijih razvojnih politika, između ostalog, na osnovu merljivih pokazatelja.

Pored glavnih indikatora sektorskog/industrijskog nivoa (promet, broj zaposlenih i broj preduzeća), u ovom izveštaju su obuhvaćeni i pokazatelji makroekonomskog nivoa, finansijskog tržišta, tržišta rada, zatim Strane direktne investicije kao i spoljna trgovina, koje utiču na industrijski razvoj na jedan ili drugi način.

Metodologija

Pristup izradi Izveštaja o dešavanjima u Kosovskoj industriji za 2016. godinu je deskriptivan i pozitivan. Ovom prilikom analitičari DIP-a su pokušali da istaknu glavne trendove u oblasti industrijskog razvoja na Kosovu.

Imajući u vidu činjenicu da se ovaj izveštaj realizuje za ekonomske aktivnosti odvijene u 2016. godini, njegov fokus je na ovaj period, ali trendovi predstavljenih pokazatelja obuhvataju petogodišnji period 2012 – 2016.

Ovaj izveštaj se zasniva na prikupljenim podacima od strane nadležnih institucija (ASK, KARP, PAK, CIK), dok obrada, grafički prikaz i njihova analiza urađena je od strane Odeljenja industrije, odnosno Divizije za industrijske politike (DIP).

Sektorska analiza 2016.

Godišnji promet, zaposleni i proizvodna preduzeća

Sektorska analiza u ovom izveštaju obuhvata prerađivačku industriju, prema NACE REV2, sektori rangirani od broja 10 do 33, i koja se odnosi na broj proizvodnih preduzeća, zatim broj zaposlenih, kao i vrednost godišnjeg prometa u ovim sektorima. Osim prikazivanja statističkih podataka, analize pokazuju i trendove rasta ili pada, za ove pokazatelje, u industrijskim sektorima, ne samo u poslednjoj godini nego i za uporedni period sa prethodnom godinom kao i trendovima u petogodišnjem periodu.

Iz analize ovih podataka, po pitanju godišnjeg prometa za 2016. godinu, vidimo da je prerada prehrambenih proizvoda (10) imala najveći procenat, 18.8% prometa u poređenju sa drugim prerađivačkim sektorima, u odnosu na prethodnu 2015. godinu, kada je ovaj sektor bio na drugom mestu, sa 17.6%. Tokom ove godine, ovaj sektor takođe sa najvećim procentom, 23.1% ostaje lider po pitanju broja zaposlenih kao i broja proizvodnih preduzeća sa 26.65%.

Na drugom mestu, kako po vrednošću godišnjeg prometa tako i po broju zaposlenih rangiran je sektor proizvodnje mineralnih nemetalnih proizvoda sa 18.3%, odnosno sa 14.9%, dok po broju proizvodnih preduzeća ovaj sektor zauzima četvrto mesto.

Značajan porast vrednosti prometa zabeležen je u sektoru proizvodnje gume i plastike sa 14.2% od 11.5% koliko je bio u prethodnoj godini. Ovaj sektor, koji na spisku sektora prerađivačke industrije, po vrednosti prometa, zauzima treće mesto, zabeležio je manji rast od 0.3%, i po pitanju broja zaposlenih i broja preduzeća.

Prikazani podaci u tabeli 1, pokazuju da sektor drvenih proizvoda i proizvoda od plute, sa procentom od 3.2% zauzima deveto mesto, ali po broju preduzeća, sa 10.2% zauzima važno mesto u tabeli, treće po redu. Kada smo kod ovog sektora, vidimo da je proizvodnja nameštaja u povoljnijoj poziciji, gde je vrednost prometa u ovom sektoru 4.9%, i zabeležila je 7.8% ukupnog broja preduzeća i zaposlenih.

Cirkularna vrednost sektora proizvodnje tekstila, tokom 2016. godine je samo 1.4% ukupne vrednosti, ili zauzima 12. mesto u tabeli, dok kao sektor stoji malo bolje po broju zaposlenih gde zauzima devetu poziciju sa 3.2%, i na osmoj poziciji po broju proizvodnih preduzeća sa 2.5% ukupnog broja. Sličan njemu je i sektor odeće, koji ima veoma malu vrednost prometa od samo 0.7%.

Tabela 1: Sektor prerađivačke industrije prema NACE REV2 2016

SEKTOR PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE PREMA NACE REV 2, za 2016. godinu		Proizvodna preduzeća		Broj zaposlenih		Godišnji promet	
		Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%
10	Prerada prehrambenih proizvoda	1,226	26,5	5,440	23.1	170,917,867	18.8
11	Proizvodnja pića	74	1.6	1,559	6.6	95,645,500	10.5
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	3	0.1	90	0.4	87,316	0.0
13	Proizvodnja tekstila	114	2.5	755	3.2	12,331,441	1.4
14	Proizvodnja odeće	208	4.5	631	2.7	6,224,289	0.7
15	Proizvodnja kože i kožnih proizvoda	33	0.7	431	1.8	8,323,733	0.9
16	Proizvodnja drveta, drvenih proizvoda i proizvoda od plute,	472	10.2	1,223	5.2	28,985,903	3.2
17	Proizvodnja papira i papirnih proizvoda	90	1.9	440	1.9	25,684,586	2.8
18	Štampanje i reprodukcija snimljenog materijala	155	3.3	581	2.5	17,740,668	1.9
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih derivata	4	0.1	12	0.1	2,549,037	0.3
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	92	2.0	676	2.9	36,427,652	4.0
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i preparata	10	0.2	95	0.4	2,493,822	0.3
22	Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda	466	10.1	2,349	10.0	129,758,635	14.2
23	Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda	468	10.1	3,521	14.9	166,904,852	18.3
24	Proizvodnja metala	103	2.2	1,050	4.5	32,720,595	3.6
25	Proizvodnja fabrikovanih metalnih proizvoda	567	12.2	2,297	9.7	96,465,146	10.6
26	Proizvodnja kompjutera, elektronskih i optičkih proizvoda	16	0.3	42	0.2	4,349,232	0.5
27	Proizvodnja električnih uređaja	37	0.8	172	0.7	9,547,722	1.0
28	Proizvodnja mehanizacije i p.k.t uređaja.	18	0.4	95	0.4	4,686,265	0.5
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2	0.0	31	0.1	403,081	0.0
30	Proizvodnja drugih prevoznih sredstava	3	0.1	54	0.2	2,786,176	0.3
31	Proizvodnja nameštaja	363	7.8	1,843	7.8	45,023,000	4.9
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	71	1.5	159	0.7	6,835,487	0.8
33	Popravka i ugradnja mehanizacije i uređaja	36	0.8	49	0.2	4,396,029	0.5
	Ukupno	4,631	100.0	23,595	100.0	911,288,034	100.0

Broj zaposlenih prema sektorima industrijske proizvodnje na nivou Kosova, 2012 - 2016

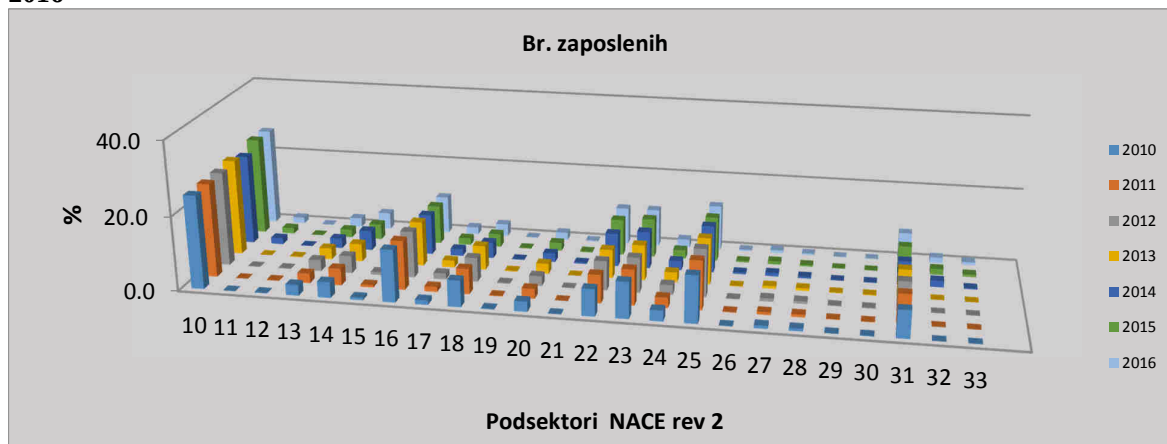
Analiza podataka, po pitanju broja zaposlenih, u industrijskim sektorima, tokom perioda 2012-2016, pokazuje da sektor prerade prehrambenih proizvoda je sektor sa najvećim brojem zaposlenih na Kosovu, i da je ovaj sektor sačuvao trend rasta broja zaposlenih tokom ovih godina. Veći porast je zabeležen 2013. godine, od 24.9%, koliko je bilo godinu dana ranije u 29.64%, dok podaci pokazuju da je prošle godine zabeležen veći pad, 22% zaposlenih u ovom sektoru, ali 2016. godine je ponovo zabeležen rast od 4.6% ili 239 više zaposlenih.

Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda, takođe rezultira kao sektor u kojem je zaposlen veći broj radnika. Podaci za pet poslednje godine pokazuju da godinama imamo blagi pad od 4% ili od 18.9%, koliko je bio u 2012. godini, u 14.9% prošle godine.

Podaci pokazuju da rast broja zaposlenih, iako nije veliki, imamo u dva sektora, u sektoru proizvodnje gumenih i plastičnih proizvoda, od 8.8% u 10%, i u sektoru fabrikovanih metalnih proizvoda, osim mehanizacije i uređaja od 8% u 9.7%.

Sektor drvenih proizvoda i proizvoda od plute je jedan od sektora koji je kontinuirano doprineo zapošljavanju radnika na Kosovu. U 2012. godini, od ukupnog broja zaposlenih, u ovom sektoru su bili zaposleni 6.5%. Ovaj trend je uočen u narednim godinama ali u tri poslednje godine zabeležena je tendencija blagog pada, u oko 5.2%. Sličan trend uočavamo i u sektoru proizvodnje tekstila, sa oko 4.5% zaposlenih u prve tri godine, 2012 – 2014 i, kao što se vidi i na slici imamo blagi pad u 2015. godini, na 3.9%, i takođe u 2016. godini na 3.2%.

Slika 1. Broj zaposlenih prema sektorima industrijske proizvodnje na Kosovu po godinama, 2012 – 2016

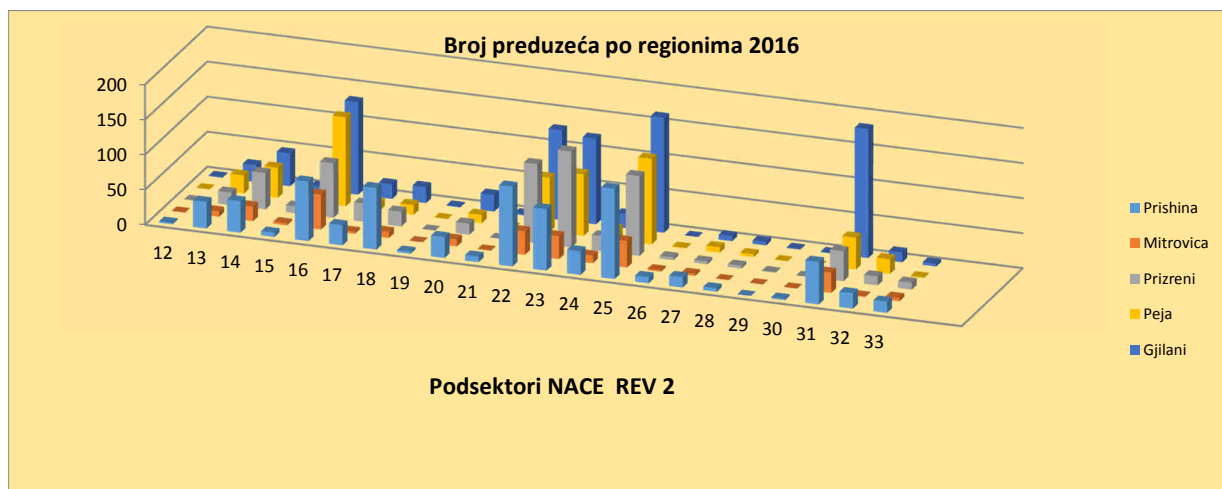
Broj preduzeća prema industrijskim sektorima na Kosovu, 2012-2016

Podaci o koncentraciji preduzeća po različitim industrijskim sektorima, u pogledu rangiranja sektora, pokazuju da nemamo neku veliku promenu broja preduzeća u ove pet godine. U 2012. i 2016. godini zabeležena je cifra od oko 4,700 preduzeća, dok je u 2014. godini zabeležena cifra od 5.259 preduzeća.

Prikazani podaci u slici br. 2, pokazuju broj proizvodnih preduzeća u regionima Kosova, čiji je ukupan broj u 2016. godini bio 4,631. Najveća koncentracija proizvodnih preduzeća kao i zaposlenih je u regionu Prištine, dakle 1,146 preduzeća sa 6,234 zaposlenih. Analize podataka pokazuju da i u drugim regionima Kosova imamo sličnu paralelu između broja preduzeća i zaposlenih.

Nakon Prištine sa najvećim brojem preduzeća dolazi Gnjilane sa 1,179, zatim sledi Prizren sa 1,059, Peć sa 867 a najmanji broj ima Mitrovica, sa 380 preduzeća.

Slika 2. Broj preduzeća, 2016, po regionima na Kosovu

Makroekonomska analiza

Bruto domaća proizvodnja

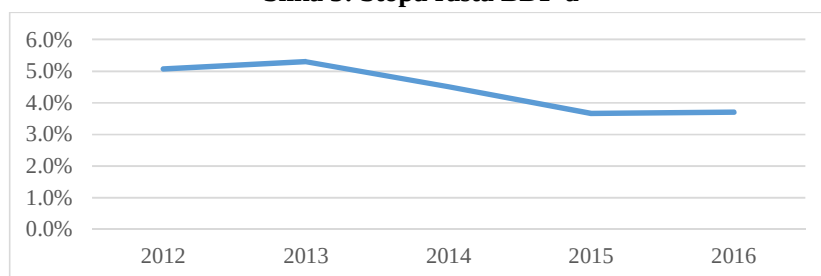
Tokom 2016. godine, Kosovska ekonomija je zabeležila rast sličan onom iz prošle godine, posmatrano od pristupa troškova. Zapravo, BDP je povećan na 214 miliona evra, i tom prilikom njena ukupna vrednost je povećana od 5,771 miliona evra, koliko je bila u 2015. godini, u 5,985 miliona u 2016. godini.

Tabela 2: BDP, 2012-2016

Godina	BDP (sa trenutnim cenama, u milionima evra)	Godišnja razlika BDP-a (sa trenutnim cenama, u milionima evra)
2012	5,059	244
2013	5,327	268
2014	5,567	240
2015	5,771	204
2016	5,985	214

Kao što se vidi u Slici 3, tokom poslednjih pet godina, BDP je zabeležio pozitivan trend, zabeležavajući najveći rast (5.3%) u 2013. godini. Stopa porasta BDP-a za 2016. godinu, u odnosu na prethodnom godinom bila je 3.7%, slično stope iz prošle godine.

Slika 3: Stopa rasta BDP-a

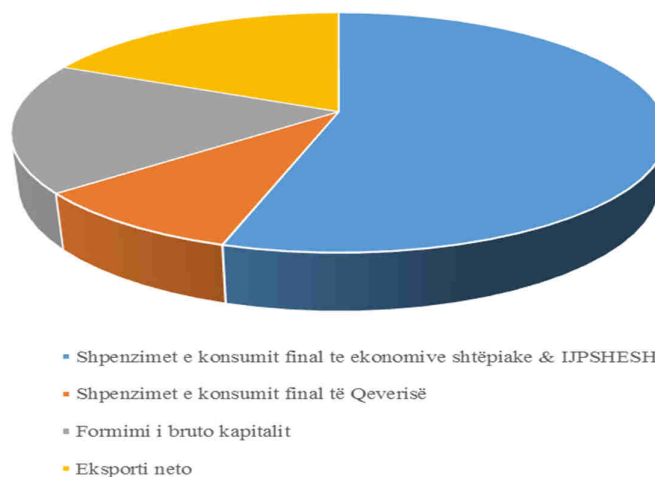

Glavni doprinosioci BDP-a u 2016. godini, bili su slični kao u prethodnim godinama, počev od troškova konačne potrošnje domaćinstava, praćeno od formiranog bruto kapitala, i izvoza robe i usluga kao i troškovi potrošnje Vlade.

Sa druge strane, glavna makroekonomska komponenta koja je uticala negativno na ukupnu vrednost BDP-a, kao i u prethodnim godinama, bila je uvoz robe i usluga, koja je činila 51.3% BDP-a.

Na slici 4 mogu se videti glavne komponente BDP-a tokom 2016. godine; u ovom pogledu vredni napomenuti da nije uočena neka razlika u njihovom rangiranju, gledano iz ugla njihovog učešća u ukupnu vrednost BDP-a.

Slika 4: Komponente BDP-a, prema pristupu troškova, 2016

Kako god, trendovi vrednosti tih komponenata su bili različiti. Konkretnije, dok je vrednost izvoza robe povećana za 72 miliona evra, vrednost njihovog uvoza je zabeležila porast od 146 miliona evra, što je dovelo do većeg trgovinskog deficita od 74 miliona evra, u odnosu na prethodnu godinu.

Sa druge strane, vrednost Bruto kapitala je porasla za oko 50 miliona evra, dok su troškovi Vlade smanjeni za 10 miliona evra.

Istovremeno, konačna potrošnja domaćinstava, koja tradicionalno predstavlja komponentu BDP-a sa najvećom vrednošću (oko 86.5% BDP-a), zabeležila je relativno veći porast od oko 212 miliona evra.

Tabela 3: Struktura BDP-a prema rashodima 2012-2016 (u milionima evra)

	2016	2015	2014	2013	2012
Rashodi konačne potrošnje	6,060	5,858	5,731	5,331	5,320
Rashodi konačne potrošnje domaćinstava & IJPSHESH	5,176	4,964	4,821	4,467	4,478
Rashodi konačne potrošnje Vlade	884	894	910	864	842
Formiranje Bruto Kapitala	1,651	1,601	1,435	1,471	1,465
Neto izvoz	(1,726)	(1,652)	(1,599)	(1,476)	(1,727)
Izvoz robe i usluga	1,346	1,274	1,253	1,167	922
Uvoz robe i usluga	3,072	2,926	2,852	2,642	2,649
BDP	5,985	5,807	5,568	5,327	5,059

Opšta struktura prihoda Vlade 2015-2016

Struktura vladinih prihoda, koja obuhvata dvanaest kategorija, tokom 2016. godine, u odnosu na prethodnu godinu, pretrpela je određena pomeranja u okviru nekoliko određenih kategorija. Tačnije, najveći porast prihoda je zabeležen kod poreza na proizvode (126.22 miliona evra); ovo je bio rezultat porasta prihoda uglavnom od PDV-a (80.07 miliona evra), porez i carina na uvoz isključujući PDV (40.91 miliona evra). Drugi relativno viši porast vladinih prihoda je zabeležen kod kategorije tekućih poreza na dohodak, imovinu, itd. (30.93 miliona evra), kao i kod plaćanja za prodaju (14.68 miliona evra).

Kao što je prikazano u dole navedenoj tabeli, pored porasta koji su zabeleženi i relativno niskih smanjenja vladinih prihoda koja su nastala kod kategorije finansijskih aktivnosti i obaveza (73.09 miliona evra), stoga, kod kategorije ostalih poreza na proizvode (11.49 miliona evra) kao i ostalih tekućih transfera (4.656 miliona evra).

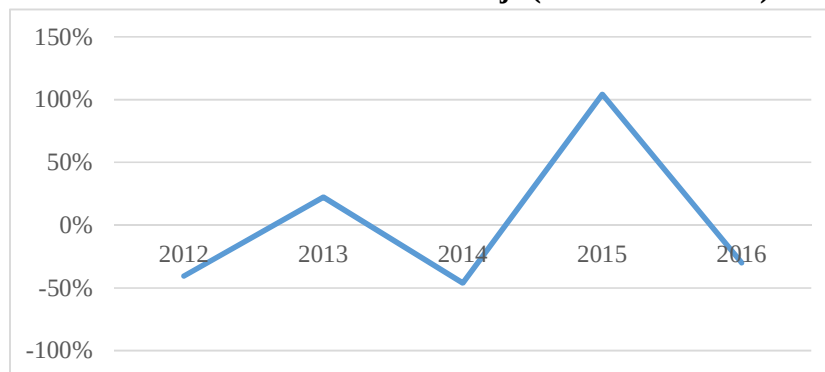
Tabela 4: Opšta struktura prihoda Vlade 2015-2016

Kategorija prihoda	2015	2016
Porezi na proizvode	1,093.9	1,220.1
Porez na dodatu vrednost (PDV)	584.3	664.4
Porez i carina na uvoz, isključujući PDV	486.5	527.4
Obaveze uvoza	130.7	129.9
Porezi na uvoze bez PDV-a i obaveze	355.8	397.5
Porez na proizvode, isključujući PDV i poreze na uvoz	23.1	28.3
Ostali porezi na proizvodnju	57.9	46.4
Prihodi od imovine	16.5	7.2
Tekući porezi na dohotke, imovinu, itd.	205.1	236.0
Ostali tekući transferi	27.8	23.1
Finansijska sredstva i obaveze	227.8	154.8
Plaćanja za netržišni output (Prodaja)	77.0	91.7
Ukupno	1,706.1	1,779.3

Strane direktne investicije na Kosovu

Strane direktne investicije na Kosovu su tokom 2016. godine pretrpele značajan pad, nakon relativno visokog porasta koji je postignut pre godinu dana. Konkretnije, tokom tog vremenskog perioda, kao što se može primetiti u slici br. 5, njihova vrednost je pretrpela pad od oko 30%.

Slika 5: Strane direktne investicije (u milionima evra)

Strane direktne investicije prema ekonomskoj aktivnosti

Takođe, iz Tabele br. 4 se može videti da su SDI na Kosovu tokom 2016. godine postigle vrednost od 215.8 miliona evra. Najatraktivniji sektor za strane direktne investicije je ponovo bio sektor nepokretnosti, koji je uspeo da apsorbuje oko 38% ukupne vrednosti. Ostali sektori sa najvećom vrednošću apsorbiranih SDI-a su sektor građevinarstva sa 6.4%, praćen sektorom finansijskih usluga sa 6.3%.

Istovremeno, u odnosu na prethodnu godinu, najveća vrednost SDI-a bila je u sektoru javnih usluga sa oko 45.3 miliona evra, praćen sektorom nekretnina sa 22 miliona, građevinarstva sa 18 miliona evra i rudarstva sa oko 15.4 miliona evra.

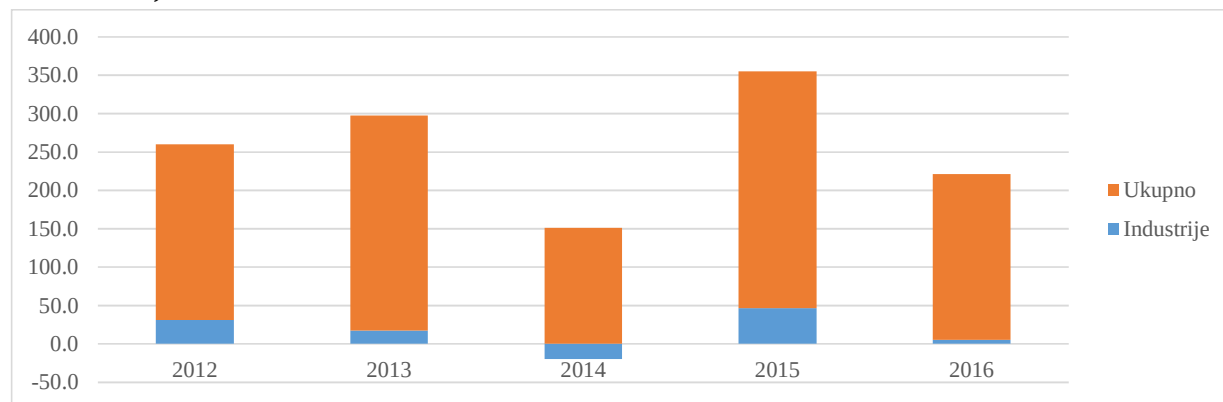
Tabela 4: SDI prema ekonomskim sektorima, 2012 – 2016 (u milionima evra)

Sektor	2012	2013	2014	2015	2016
Poljoprivreda	0.3	0.4	0.2	1.0	1.5
Rudnici	-25.0	-14.1	4.2	-36.9	-22.1
Industrija	27.4	11.5	-34.0	20.7	5.3
Energija	2.2	48.8	13.4	11.9	3.4
Građevinarstvo	31.1	17.3	-19.9	46.3	28.2
Trgovinske usluge	9.3	14.6	8.4	12.0	12.8
Hoteli	0.5	0.8	0.4	0.0	0.7
Transport i komunikacije	32.4	51.0	-9.1	-6.1	-9.4
Finansijske usluge	22.4	4.4	41.9	64.3	19.0
Nepokretnosti	115.7	136.1	142.1	189.6	167.6
Ostale usluge	1.8	3.3	2.2	4.5	9.4
Ostale aktivnosti	11.0	6.2	1.4	1.4	-0.6
Ukupno	229.1	280.2	151.2	308.8	215.9

Sa druge strane, vrednost SDI-a je tokom 2016. godine u sektoru industrije pretrpela značajan pad u odnosu na prethodnu godinu. Štaviše, sličan pad je relativno primetan ukoliko ga uporedimo sa prethodnom godinom kada je relevantna vrednost bila 20.7 miliona evra, šta podrazumeva da je tokom 2016. godine bilo pada od oko 75% SDI-a u ovom ekonomskom sektoru.

Zapravo, kao što se može primetiti u sledećoj navedenoj slici, vrednost SDI-a u sektoru industrije je zabeležila najnižu vrednost od 2007. godine, na samo 5.3 miliona evra ili samo 1.2% ukupne vrednosti SDI-a relevantnog perioda.

Slika 6: DSI, 2012-2016

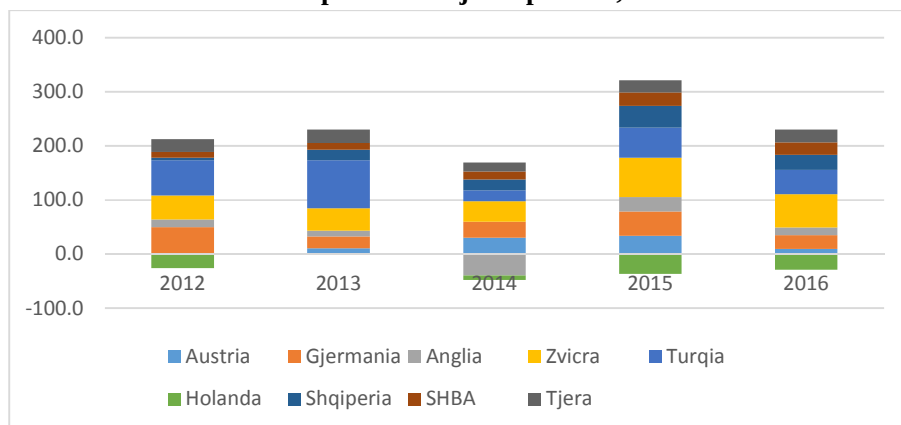

Strane direktne investicije prema državama

Obzirom da je ukupna vrednost SDI-a tokom 2016. godine pretrpela relativno vidljiv pad u odnosu na prethodnu godinu, i vrednost tih investicija, od gotovo svih država porekla, pretrpela je pad. Zapravo, SDI je od država kao što su Švajcarska, Turska, Albanija i Nemačka, koje predstavljaju njihove izvore sa relativno najvišim vrednostima, zabeležila su relativno značajan pad.

Štaviše, kao što se može videti u dole navedenoj slici, poreklo SDI-a na Kosovu, kao i prethodnih godina, bile su relativno iste i tokom 2016. godine.

Slika 7. SDI prema zemljama porekla, 2012-2016

Kako god, analizirajući u nominalnom smislu, u odnosu na prethodnu godinu, SDI koja su zabeležila najveći pad su od strane Austrije (23.56 miliona evra), praćena od strane Nemačke (19.59 miliona evra) i Velike Britanije (13 miliona evra).

Tabela 5: SDI prema zemljama porekla, 2012 – 2016 (u milionima evra)

	2012	2013	2014	2015	2016
Švajcarska	43.8	41.7	38.2	72.9	61.8
Turska	65.6	88.6	20.0	55.4	44.4
Albanija	4.7	19.3	20.4	40.1	28.6
Nemačka	49.5	21.7	29.4	45.3	25.7
Ostalo	23.6	25.2	16.6	22.4	23.3
SHBA	10.8	12.7	14.7	25.0	22.6
Engleska	14.3	10.7	-39.5	26.6	13.6
Austrija	0.4	10.7	30.3	33.5	9.9
Arapski Emirati	0.8	-0.8	1.3	1.4	3.5
Norveška	2.9	4.7	5.9	2.9	3.4
Makedonija	1.2	4.6	3.2	0.1	3.2
Francuska	6.3	3.8	3.3	3.2	2.8
Kanada	1.2	1.2	0.9	1.1	2.5
Italija	4.4	8.7	3.3	5.7	1.9
Bosna	0.0	0.2	0.3	0.8	1.2
Slovačka	-	0.2	0.1	0.1	0.8
Luksemburg	0.8	2.3	1.2	0.1	0.6
Bugarska	8.1	5.6	14.5	1.6	0.4
Kipar	0.3	0.3	0.3	0.1	0.4
Kuvajt	0.7	2.0	0.5	0.0	0.2
Estonija	0.2	0.2	0.1	-0.8	0.2
Češka Republika	0.3	0.2	0.4	1.3	0.2
Crna Gora	4.3	3.1	0.1	0.1	0.1
Egipat	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0
Grčka	0.3	-0.4	-0.6	-0.2	-0.4
Rusija	0.4	5.7	2.4	0.8	-0.6
Mađarska	0.4	1.3	1.1	0.1	-1.7
Slovenija	9.3	7.0	-9.4	5.6	-4.5
Holandija	-25.6	-0.1	-7.8	-36.4	-28.4
Ukupno	229.1	280.2	151.2	308.8	215.9

Finansijsko tržište

Što se tiče pristupa finansijskom kapitalu, tokom 2016. godine su zabeležene relativno iste kamatne stope gotovo svih vrsta kredita kao tokom poslednjih pet godina. Tri vrste kredita sa najvišom kamatnom stopom su poljoprivredni krediti, praćeni potrošačkim i industrijskim kreditima.

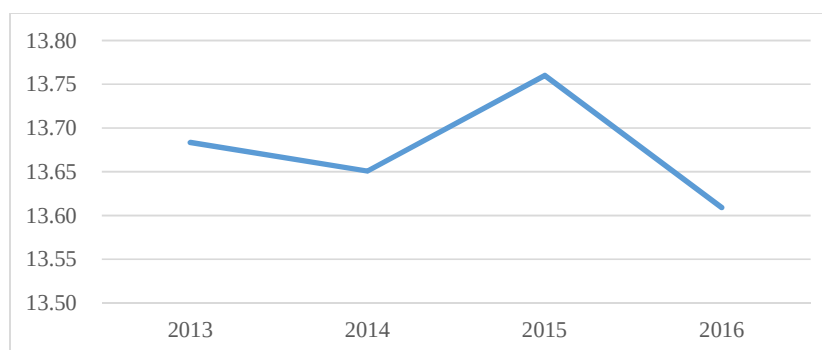
Na listi varijacija kreditne kamate, značajniji pad kamatnih stopa je zabeležen u slučaju poljoprivrednih, uslužnih i industrijskih kredita. Sa druge strane, samo u slučaju potrošačkih kredita je bilo niskog relativnog porasta kamatne stope.

Tabela 6: SDI prema zemljama porekla, 2012 – 2016 (u milionima evra)

	2012	2013	2014	2015	2016		
Novi krediti	14.24	14.22	14.12	14.15	14.14		
Potrošački krediti	12.70	12.75	12.76	12.75	12.77		
Hipotekarni krediti	11.71	11.71	11.67	11.65	11.65		
Poljoprivredni	25.48	25.66	25.26	24.87	24.27		
Industrijski	13.46	13.68	13.65	13.76	13.61		
Uslužni	14.01	13.74	13.59	13.17	12.97		

Kamatna stopa industrijskih kredita u 2016. godini je bila najniža, čak od 2013. godine, kao što se može videti u sledećoj slici, bio je to trend sa kontinuiranim padom. Kako god, relevantne kamatne stope su relativno visoke u poređenju sa neproizvodnim sektorima (uslužnim, potrošačkim i hipotekarnim).

Slika 8: Kamatne stope, 2012-2016 (u %)

Indeks cena

Indeks proizvodnih cena i uvoza je zabeležio relativno nizak porast tokom 2016. godine u odnosu na osnovnu godinu (2010) u odnosu na prethodnu godinu. U međuvremenu, sličan trend se nije jednako odrazio i u slučaju indeksa cena potrošnje, obzirom da je njihov indeks tokom 2016. godine postigao

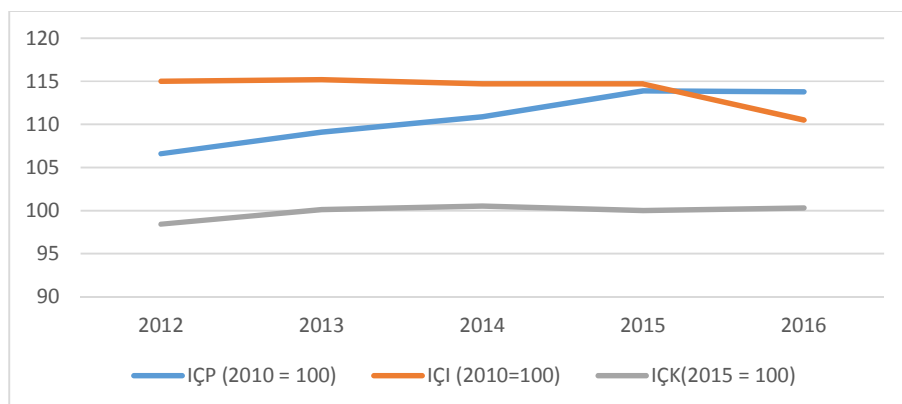
relativno visoku vrednost u odnosu na prethodnu godinu (2015), šta je istovremeno uzeto kao osnovna cena od strane ASK-a.

Tabela 7: Indeksi proizvodnih, potrošačkih i uvoznih cena, prema godinama 2012-2016

Godina	IPC (2010 na 100)	IUC (2010 na 100)	IPoC (2015 na 100)
2012	106.6	115.0	98.4
2013	109.1	115.2	100.1
2014	110.9	114.7	100.5
2015	113.9	114.7	100
2016	113.8	110.5	100.3

Sa dole navedene slike se može primetiti da, što se tiče indeksa potrošačkih cena, i tokom 2016. godine, ovaj indeks je nastavio njegov relativno održiv trend od ovih tri indeksa. Ne može se reći isto i za IUC, uprkos činjenici da je od 2012. godine do 2015. godine zabeležio relativnu održivost, tokom 2016. godine je zabeležio znatan pad. Sa druge strane, trend IPC je od 2012. godine zabeležio kontinuiran porast. Shodno tome, nadovezivanje ovih indeksa se može tumačiti kao da su cene potrošnje uglavnom dominirane cenama uvoza, posebno kada se radi o činjenici da one dostižu oko 51% ukupne vrednosti konačne potrošnje na Kosovu. Dakle, ovi podaci pokazuju da je ponuda uvezenih roba i usluga neelastična prema odgovarajućom domaćom potražnjom, dok se ponuda od strane proizvođača roba i usluga Kosova suočava sa cenama proizvodnje koje beleže kontinuiran porast, služeći kao faktor za smanjenje konkurentnosti na domaćem tržištu, posebno.

Slika 9: Godišnje promene proizvodnih, potrošačkih i uvoznih cena, 2012-2016

Spoljna trgovina

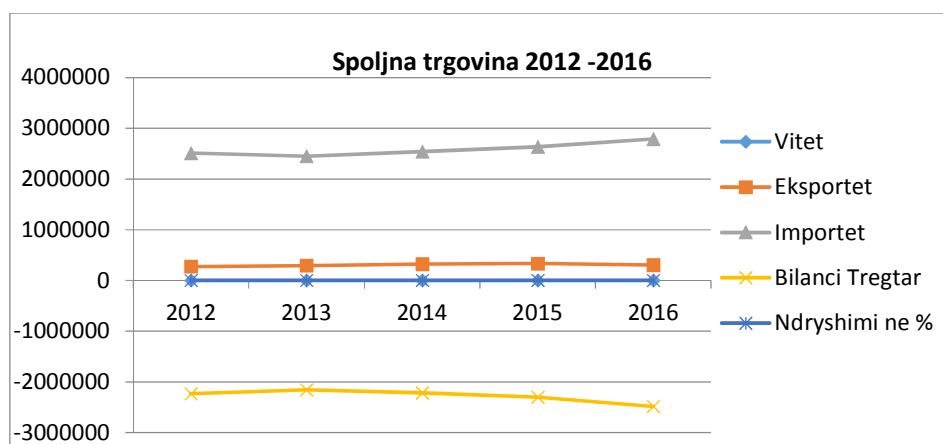
Tabela 8: Vrednost izvoza, uvoza i trgovinski bilans na Kosovu (000')

Godine	Izvozi	Uvozi	Trgovinski bilans	Razlika u %
2012	276,100	2,507,609	-2,231,509	3%
2013	293,842	2,449,064	-2,155,222	-3%
2014	324,543	2,538,337	-2,213,794	3%
2015	335,076	2,634,693	-2,299,617	4%
2016	306,053	2,789,490	-2,483,437	8%

Iz gore navedene tabele se može primetiti da je od 2012. godine do 2016. godine trgovinski bilans na Kosovu bio negativan. U poslednjih pet godina, ovaj bilans je nastavio da raste kontinuirano, izuzev 2013. godine kada je negativan bilans zabeležio pad od 3% u odnosu na 2012. godinu.

Što se tiče 2016. godine, negativan bilans je zabeležio vrednost od 2 milijardi i 483 miliona evra, beležeći tako porast od 8%, što se pokazalo najvećim u poslednjih pet godina. Ovaj bilans za 2016. godinu uglavnom dolazi kao rezultat smanjenja izvoza kosovske privrede sa 9% u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 10: Spoljna trgovina 2016

Takođe, kao što se može primetiti sa grafikona, vrednosti izvoza dominiraju spoljnu trgovinu Kosova u odnosu na manje vrednosti izvoza u poslednjih pet godina. Ovi rezultati su zabeležili negativan trend trgovinskog bilansa ali je najniža vrednost zabeležena 2016. godine.

U međuvremenu, kosovska industrija, uglavnom najviše dominantnim sektorima (metal, tekstil, drvo, hemijska industrija, plastika i guma, koža, papir i obuća), je zabeležila sledeće vrednosti spoljne trgovine za 2016. godinu: Izvoz je zabeležio vrednost od 239,582,459 evra dok je uvoz dostigao vrednost od 1,306,924,769 evra.

Tabela 9: Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA, EU-a, i ostalim zemljama 2015 - 2016

Proizvodi prema industriji	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
	2015	2016	Razlika	Razlika %	2015	2016	Razlika	Razlika %
Hemijski	44,484,270	68,588,056	24,103,786	54.2	617,988,143	549,055,605	(68,932,538)	(11.2)
Plastični i gumeni	23,470,026	28,871,840	5,401,814	23.0	163,166,193	188,422,517	25,256,324	15.5
Kožni	10,769,339	11,192,265	422,927	3.9	7,602,101	8,392,124	790,024	10.4
Drveni	2,462,806	3,618,533	1,155,728	46.9	62,448,694	72,641,885	10,193,190	16.3
Papirni	2,826,271	3,977,220	1,150,948	40.7	38,738,567	41,741,640	3,003,073	7.8
Tekstilni	11,956,696	8,784,388	(3,172,308)	(26.5)	122,588,622	136,687,770	14,099,149	11.5
Obuća itd.	3,030,777	3,371,345	340,569	11.2	30,594,320	35,017,027	4,422,708	14.5
Metalni	157,731,983	111,178,812	(46,553,171)	(29.5)	260,547,796	275,383,592	14,835,796	5.7
Ukupno	256,732,167	239,582,459	(17,149,708)	(6.7)	1,303,674,436	1,307,342,161	3,667,726	0.3

Gore prikazani podaci, u tabeli br. 9, predstavljaju pregled vrednosti uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA-e, EU-a i ostalim zemljama za 2016. i 2015. godinu.

Primećujemo da su slični sektori kosovske industrije oni koji nastavljaju da dominiraju spoljnom trgovinom, za ovaj vremenski period, tako možemo da pomenemo metalni sektor, hemijsku industriju i sektor plastike i gume.

Sektor koji je najviše izvezio tokom 2016. godine je metalni sektor koji je postigao vrednost od 111,178,812 evra. Međutim, ovaj sektor je izvezio 29.5% manje, u vrednosti, u odnosu na prethodnu godinu. U međuvremenu, primećujemo da je sektor sa najvećim porastom po pitanju eksporta, za 2016. godinu, drveni sektor koji je povećao vrednost izvoza sa 46.9% u odnosu na prethodnu godinu, dok se papirni sektor nalazi na drugom mestu sa povećanjem vrednosti izvoza, u odnosu na prethodnu godinu, povećavajući ih za 2016. godinu sa 40.7%.

Sa druge strane, uvozi nastavljaju da se dominiraju od strane sektora hemijske industrije, beležeći iznos od 549,055,605 evra za 2016. godinu. Iako ovaj sektor dominira najvećim uvozom za 2016. godinu, u odnosu na prethodnu godinu, vrednost uvoza za ovaj sektor je zabeležila pad od 11.2%, što se pokazalo najvišim za ovu godinu. Drugo mesto, po pitanju najviših uvoza, zauzima metalni sektor u iznosu od 275,383,592 evra, šta predstavlja porast od 5.7% u odnosu na prethodnu godinu. U međuvremenu, sektor koji je zabeležio najveći porast uvoza u odnosu na prethodnu godinu je drveni sektor gde je uvoz zabeležio iznos od 72,641,885 evra za 2016. godinu, beležeći porast od 16.3% u odnosu na 2015. godinu.

Generalno, primećujemo da nastavljamo da imamo trgovinski deficit u spoljnoj trgovini u iznosu od 1,067,759,702 evra, gde su za 2016. godinu izvozi smanjeni za 6.7% u odnosu na povećanje vrednosti uvoza za 0.3%.

Tabela 10: Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA-a za 2015 – 2016. godinu

Proizvodi prema industriji	Izvoz				Bilans			
	2015	2016	Razlika	Razlika %	2015	2016	Razlika	Razlika %
Hemijski	33,161,660	44,994,845	11,833,185	35.7	219,649,241	164,715,258	(54,933,983)	(25.0)
Plastični i gumeni	8,690,895	9,532,071	841,176	9.7	34,626,086	42,575,654	7,949,568	23.0
Kožni	1,983,233	3,342,837	1,359,604	68.6	69,314	95,720	26,406	38.1
Drveni	808,093	1,029,611	221,518	27.4	26,320,249	29,477,410	3,157,161	12.0
Papirni	2,306,237	2,997,419	691,181	30.0	16,374,766	17,273,454	898,688	5.5
Tekstilni	921,145	783,344	(137,801)	(15.0)	4,002,171	5,098,533	1,096,362	27.4
Obuća, itd.	1,894,042	1,473,694	(420,348)	(22.2)	1,813,625	1,849,701	36,076	2.0
Metalni	38,768,487	41,747,966	2,979,479	7.7	136,999,417	152,696,633	15,697,216	11.5
Ukupno	88,533,792	105,901,787	17,367,995	19.6	439,854,870	413,782,363	(26,072,507)	(5.9)

U tabeli 10 su prikazane vrednosti uvoza i izvoza u zemljama CEFTA za 2016. godinu i prethodnu godinu za sektore hemijske industrije, plastične-gumene, kožne, drvene, papirne, tekstilne, obuće, i metalne industrije. Primećujemo da su isti sektori industrije Kosova oni koji nastavljaju da dominiraju i spoljnom trgovinom sa zemljama CEFTA.

Sektor koji je izvezio više tokom 2016. godine je sektor hemijske industrije beležeći vrednost od 44,994,845 evra. Ovaj sektor je izvezio 35.7% više, u vrednosti, u poređenju sa prethodnom godinom. Takođe primećujemo da sektor sa najvišim porastom po pitanju izvoza za 2016. godinu je sektor kože koji je povećao vrednost izvoza za 68.6%, u odnosu na prethodnu godinu. Dok, sektor obuće je sektor koji je umanjio više iznose u odnosu na prethodnu godinu, smanjujući ih u 2016. godini za 22.2%.

Sa druge strane, uvozi nastavljaju da se dominiraju od strane hemijskog sektora, beležeći iznos od 164,715,258 evra za 2016. godinu. Iako ovaj sektor dominira najvišim uvozom za 2016. godinu, u odnosu na prethodnu godinu, vrednost uvoza za ovaj sektor je imao smanjenje od 25%, smanjenje što je najniže u ovoj godini. Drugo mesto, po pitanju većih uvoza, zauzima metalni sektor u iznosu od 152,696,633 evra, beležeći porast od 11.5% u odnosu na prethodnu godinu. U međuvremenu, sektor koji je beležio najveći porast uvoza u odnosu na prethodnu godinu je sektor kožnih artikala gde uvoz dostiže vrednost od 26,406 evra za 2016. godinu, beležeći porast od 38.1% u odnosu na 2015. godinu.

Generalno, primećujemo da nastavljamo da imamo trgovinski deficit sa zemljama CEFTA od 396,414,368 evra, međutim, izvozi za 2016. godinu su u vrednosti povećani za 19.6% u odnosu na smanjenje uvoza za 5.9%.

Tabela 11: Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama EU-a za 2015 – 2016. godinu

Proizvodi po delatnostima	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
	2015	2016	Razlika	Razlika %	2015	2016	Razlika	Razlika %
Hemijski	8,355,897	14,575,414	6,219,517	74.4	320,697,551	303,937,708	(16,759,843)	(5.2)
Plastični i gumeni	8,610,543	13,314,870	4,704,326	54.6	67,336,835	78,597,239	11,260,404	16.7
Kožni	8,593,131	7,728,689	(864,442)	(10.1)	1,327,783	1,436,804	109,021	8.2
Drveni	908,211	1,398,525	490,314	54.0	27,434,629	27,817,321	382,692	1.4
Papirni	227,230	213,061	(14,169)	(6.2)	15,123,740	15,882,997	759,257	5.0
Tekstilni	6,484,303	2,800,035	(3,684,268)	(56.8)	12,566,150	12,040,183	(525,967)	(4.2)
Obuća, itd.	1,079,525	1,858,039	778,515	72.1	2,973,149	3,293,939	320,790	10.8
Metalni	49,813,803	7,946,484	(41,867,320)	(84.0)	58,529,201	59,791,503	1,262,302	2.2
Ukupno	84,072,643	49,835,117	(34,237,526)	(40.7)	505,989,038	502,797,693	(3,191,345)	(0.6)

Podaci prikazani u Tabeli 11 prikazuju vrednosti uvoza i izvoza sa zemljama EU-a za 2016. i prethodnu godinu.

Sektor koji je izvezio više tokom 2016. godine, i sa zemljama EU-a, je hemijski sektor koji je dostigao vrednost od 14,575,414 evra. Ovaj sektor je izvezio 74,4% više, u vrednosti, u odnosu na prethodnu godinu i ostvario je najveći rast u odnosu na ostale sektore. Takođe primećujemo da je drugi sektor po većem porastu izvoza za 2016. godinu sektor obuće, koji je povećao vrednost izvoza za 72.2% u odnosu na prethodnu godinu. Dok je metalni sektor, u odnosu na prethodnu godinu, smanjio izvoze za 2016. godinu, za 84%.

Sa druge strane, uvozi se i dalje dominiraju od strane sektora hemijske industrije, beležeći vrednost od 303,937,708 evra za 2016. godinu. Iako ovaj sektor dominira najvećim uvozom za 2016. godinu, u odnosu na prethodnu godinu, vrednost uvoza za ovaj sektor je pretrpela smanjene za 5.2%, što je najmanji pad za ovu godinu. Drugo mesto, po pitanju većeg uvoza zauzima plastični sektor i gumeni sektor u vrednosti od 78,597,239 evra, beležeći porast od 16.7% u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj sektor je i sektor koji je pokazao najveći porast uvoza u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupno, primećujemo da nastavljamo da imamo trgovinski deficit sa zemljama EU-a koje dostižu vrednost od 452,962,576 evra. Izvoz za 2016. godinu je smanjen za 40.7%, u poređenju sa uvozom koji je zabeležio pad od samo 0.6%.